28.1.2019

Hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Asiantuntijakuuleminen ke 30.1.2019 klo 10:45

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeksi

Hallintovaliokunta on pyytänyt Tilastokeskukselta lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeksi (HE 284/2018).

Pyydettynä lausuntona esitän kunnioittavasti seuraavaa.

Yleiset kommentit

Tilastokeskus katsoo, että ehdotetun tiedonhallintalain tavoitteet ovat kannatettavia ja antavat hyvän pohjan julkishallinnon tietovarantojen ja tiedonhallinnan tehokkuuden, suunnitelmallisuuden, yhteentoimivuuden ja laadun parantamiselle.

Ehdotettu tiedonhallintalaki mahdollistaa julkisen hallinnon tietovarantojen laajan käytön yhteiskunnassa edistäen tietopolitiikan tavoitteiden toteutumista, hyvää tiedonhallintatapaa ja digitalisaatiotavoitteiden toteutumista.

Tilastokeskus pitää tärkeänä, että tämän tyyppisessä yleislaissa säädetään keskeisistä periaatteista ja toimenpiteistä, jotka aidosti tukevat parempaa tiedonhallintaa ja sen toteutumista. Sen sijaan yksittäisten virastojen tehtäviä ja vastuita ei ole tarpeen nostaa yleislakiin vaan niistä voidaan antaa asetus tai sopia erikseen ohjaavan ministeriön kanssa.

Yksityiskohtaiset kommentit

Hallituksen esityksessä lain tarkoituksena on varmistaa viranomaisten tietoaineistojen yhdenmukainen ja laadukas hallinta sekä tietoturvallinen käsittely (1 § 1 mom. 1 k). Tietoaineistojen ja tiedon laaja käyttö yhteiskunnassa niin päätöksenteossa, suunnittelussa, seurannassa kuin tekoälyn kehittämisessä edellyttää, että tieto on laadukasta, kattavaa ja ajantasaista. Tilastokeskus katsoo, että lain tarkoitus nostaa hyvin laadun hallinnan tiedon käytettävyyden keskiöön.

Tiedon käytettävyys riippuu laadun lisäksi tiedon yhteentoimivuudesta muun saatavilla olevan tiedon kanssa. Myös tämä näkökulma on hyvin nostettu lain tarkoituksessa esille (1 § 1 mom. 3 k).

Tilastokeskus pitää tärkeänä, että asiantuntijuutta omaavat organisaatiot ovat laajasti mukana edistämässä julkisen hallinnon tietojen käyttöä tiedonhallinnan yhteistyöverkostossa. Esimerkiksi Tilastokeskus käyttää laajasti yhteiskunnassa ja julkisessa hallinnossa syntyviä aineistoja tilastotuotannossaan, ja virastoon on kertynyt paljon osaamista ja asiantuntemusta tietojen laadun varmistamisessa ja yhdisteltävyyden kehittämisessä. Tätä Tilastokeskukseen kertynyttä osaamista voidaan hyödyntää kun edistetään tietopolitikan tavoitteita ja luodaan yhteistä näkemystä tiedon laadusta ja tietojen yhteentoimivuuden edellytyksistä. Vastaavia erityisosaamisalueita ja vahvuuksia on myös muilla organisaatioilla.

Ehdotetun tiedonhallintalain 4 § määrittää tiedonhallinnan järjestämistä tiedonhallintayksikössä. Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin valtion tiedonhallintayksikköjen välisestä tiedonhallinta tehtävien hoitamisesta. Tilastokeskus pitää tätä hyvänä ratkaisuna, sillä asetuksessa on mahdollista kuvata tarkemmin tehtävät ja vastuut sekä huomioida paremmin eri toimijoiden vahvuudet, kyvykkyydet ja potentiaali erityisesti tietovarantojen käyttöön, jakeluun, tiedon luovuttamiseen ja yhteentoimivuuteen liittyen.

Tiedonhallintalain 8 §:ssä edellytetään tiedonhallinnan muutosten taloudellisten vaikutusten arviointia. Arvioinnissa on huomioitava viraston omaan tiedonhallintaan liittyvien muutosten lisäksi vaikutuksia laajemmin julkisessa hallinnossa. Tilastokeskus kannattaa arviointien tekemistä, mutta toteaa samalla, että laajamittaisten arviointien tekeminen siten, että huomioidaan vaikutukset eri sektoreille, on sangen vaativa tehtävä. Vaikutusten arviointien osalta olisi hyvä jos arvioinneissa keskityttäisiin oman viraston arvioinnin lisäksi vain keskeisiin sidosryhmiin.

Tiedonhallintalain 10 § määrittelee tiedonhallintalautakunnan tehtäviä. Pykälän 5 momentin mukaan Väestörekisterikeskuksen tehtävänä on tuottaa asiantuntijapalveluja tiedonhallinnan ja tietoturvallisuuden menettelyjen kehittämiseksi. Tilastokeskus esittää, että tiedonhallintalaissa ei määritellä vastuita yksittäisille virastoille. Mikäli laissa kuitenkin halutaan määrittää vastuita yksittäisille virastoille, olisi perusteltua huomioida laajemmin eri organisaatioiden vastuut, tehtävät ja osaaminen tiedonhallinnan kokonaisuudessa.

Tilastokeskus kiittää mahdollisuudesta antaa näkemyksensä käsillä olevaan hallituksen esitykseen.

Pääjohtaja Marjo Bruun

Ylijohtaja Heli Mikkelä